

De betekenis van mannen voor de voorschoolse kinderopvang in Kroatië

Waar mannen in de minderheid zijn

Slechts één op de twintig medewerkers in de Kroatische voorzieningen voor kinderen van 1 tot 6 is een man. Helena Buric maakte een rondje langs een aantal centra in Zagreb en verzamelde reacties. Hoe ervaren de mannen daar hun rol?

DOOR: HELENA BURIC – De Kroatische voorzieningen voor kinderen van 1 tot 6 jaar tellen maar een klein aantal mannen onder het professioneel personeel. Volgens de statistieken van het Ministerie van Wetenschappen, Opvoeding en Sport is slechts 5 procent van de werkzame personen die in deze voorzieningen werken als medewerker, pedagoog, therapeut of directeur van het mannelijke geslacht. Deze disbalans in de geslachtsverhoudingen wordt als problematisch ervaren. Hoe komt het dat er niet meer mannen actief zijn in deze sector? Voor dit artikel sprak ik met een aantal mannelijke opvoeders uit de sector in Zagreb en vroeg hen wat dit werk voor hen betekent en wat ze denken te kunnen bijdragen aan hun beroep.

Verbeeldingskracht

Nenad Gospodnetić-Frojla werkt in het kindercentrum van Savica in het zuid-oosten van de hoofdstad. Hij beschouwt zich niet zomaar als een mannelijke opvoeder. Voor hem is het even belangrijk dat hij ook dichter en componist is, als ook stichter van 'Ooms en champignons', een muzikale theatergroep. Met veel enthousiasme vertelt hij me over de activiteiten met zijn kindergroep: "Vandaag was een formidabele dag! Ik stond op het punt om als priester een gelukkig kinderkoppel in de echt te verbinden, tot ik plots flauw viel en mezelf terugvond op de intensive care van het "ziekenhuis" aan de andere kant van het stuk. Daar hebben dokters en verpleegkundigen me weer op de been geholpen, terwijl in een ander deel van de ruimte de bruiloft z'n vrolijke gangetje ging. Een van de kleine meisjes, Brigita, was trots en gelukkig en gekleed in een trouwjurk gemaakt van gordijnen en een boeket. Mijn plotse afwezig-

heid op de scène heeft zowel het trouwfeest als de muzikale performance in gevaar gebracht. Gelukkig voor iedereen is het hospitaal erin geslaagd de priester op te lappen opdat hij zijn plaats opnieuw kon innemen. Met zijn gitaar heeft hij het feest weten te animeren. De liederen weerklonken tijdens het stuk en in de hele groep. Ziedaar mijn dagactiviteit.' En morgen? Nenad antwoordt: 'Dan speel ik de rol van pompier of van politiemann, een clown of een mimespeler misschien, wie zal het zeggen? En daarna zal ik een nevel zijn, een zeepbel, een doos vol klanken, een hoofdletter of een klein lettertje, of misschien wel een nieuw lied. Deze man van middelbare leeftijd kan alles doen wat zijn verbeelding hem inluistert, net zoals zijn kinderen'.

Niet vergelijken

Nog onder de indruk van Nenads charme trokken we daarna naar de oostelijke kant van Zagreb voor een ontmoeting met Duško Ilijević, een opvoeder in de kleuterschool van Medo Brundo. Terwijl hij de stereotype bezigheden tussen jongens en meisjes opsomt, die nog altijd diep in onze beroepsbezigheden geworteld zijn, vertelt Duško: 'Ik herinner me mijn eerste dagen in de kleuterschool nog levendig. Het was vooral lastig voor de kinderen. In het begin wisten ze niet hoe ze me moesten aanspreken. Vandaag noemen sommigen me wel eens 'tata', een aanspreektitel die gereserveerd is voor mijn vrouwelijke collega's. Dat is bijvoorbeeld het geval als de kinderen een levendige discussie hebben en mijn oordeel vereist is. Vandaag zijn de kinderen niet langer verrast als ze zien dat ook ik een verhaal kan vertellen, kan zingen of dansen met hen, hen troosten en voor hen een

veilige toeverlaat ben, al die dingen die vroeger voorbehouden waren aan mijn vrouwelijke collega's. Nochtans zien ze me ook dingen doen zo 'typisch voor kerels', die traditioneel getypeerd worden als mannelijk, zoals een speeltuig of een kapotte kast repareren. Volgens mij moeten we vrouwelijke of mannelijke opvoeders nooit vergelijken. Mijn persoonlijke aanpak van de kinderen is nooit dezelfde als die van mijn vrouwelijke collega's en omgekeerd. Niet omdat we voor de kinderen 'ooms' en 'tantes' zijn, maar simpelweg omdat we verschillende persoonlijkheden zijn. Tegelijkertijd echter betekent van een verschillend geslacht zijn ook een bron van voordelen voor onze gemeenschappelijke zaak: de opvang en de opvoeding van de kinderen.'

Een echte baan zoeken

Zo ben ik onderweg naar de Kolibri, waar ik een afspraak heb met Igor. Die vertelt me het volgende: 'Enkele jaren geleden maakte een kind in mijn groep, mijn "grote kleine vriend" Luka een heel ernstige opmerking: "Wel Igor, het wordt tijd dat je een serieuze baan zoekt, je verliest hier je tijd." Ik dacht na: als de mensen maar eens het werkelijke belang van dit werk konden begrijpen. Als de samenleving dit werk volop zou ondersteunen, dan zou dit het beste werk in het hele universum zijn! Ik ben aangetrokken tot dit beroep omdat het werk me als volwassene toestaat dagelijks bezig te zijn met de kinderen, die zorgeloos het moment van de dag beleven en zich overgeven aan hun spelen. Dat is zo een van die dingen, die ze ons kunnen leren.'

Damir Kulan, medewerker in de Vedri dani, is het volmondig eens met Igor: 'Het is een gunst om met kinderen te kunnen werken, want ze zijn natuurlijk, spontaan en eerlijk. Ze zeggen wat ze denken, ze weten wat ze willen. Wij als volwassenen zijn hier om hen te helpen en aan te moedigen en hen op die manier de fundamenten van hun toekomstig leven aan te reiken. Ik houd niet van commentaren zoals: "Ze zijn daar maar om de kinderen veilig te bewaken." Natuurlijk moeten we hen verzorgen en verschonen, zorgen dat ze netjes en uitgerust zijn, maar dat is

toch niet het wezenlijke. We streven ernaar dat ze zich sociaal ontwikkelen, dat ze zich aan hun nieuwe milieu aanpassen, dat ze nieuwe vrienden maken, leren communiceren en leren hoe ze hun conflicten op een vreedzame manier kunnen oplossen. We verbreden en verrijken hun woordenschat en hun verhalen. Als mannelijke leerkracht voed ik de kinderen op tot volwassenen die weten hoe ze, wat ze in het kindercentrum hebben meegekregen, kunnen waarderen en gebruiken in hun verdere leven.

Verantwoordelijkheid

Van het oosten van Zagreb reizen we naar het westen, naar kindercentrum Malešnica, waar Muhamed Kovacevic ons opwacht. Hij deelt met ons z'n geheime technieken: 'Het geheim om een goede professional in de voorschoolse kinderopvang te zijn, is te denken zoals een kind, zich in zijn gewoonten in te leven. De kinderen aanvaarden me echt wel als een volwaardige partner in hun spelen, niet als iemand die hier eventjes zijn werkje is komen doen. Dit beroep is inderdaad atypisch onder de mannen. Het merendeel van de mensen ziet het als exclusief vrouwelijk. Maar in werkelijkheid zijn er voor ons genoeg motivaaties voor dit werk: het is een creatieve bezigheid, diep menselijk en zeer verantwoordelijk. Ik zie geen enkele reden waarom dit alles enkel en alleen aan vrouwen zou zijn voorbehouden.'

'Een eind maken aan de exclusiviteit van het geslacht in bepaalde beroepen is absoluut belangrijk. In het geval van het onderwijs betekent dat meer dan zomaar de gelijkheid van de seksen in de praktijk te brengen. Het is de proef op

de som dat we assisteren bij de geboorte van de nieuwe mens, bevrijd van de spanningen van het machismo', verduidelijkt Josip Šimic, opvoeder in de kleuterschool Medvešćak. 'In dit geval behoor ik niet tot degenen die de discipline predikt in de gebouwen waar de kinderen op hun ouders wachten. Ik ben een van de belangrijke vormgevers van hun dagelijkse routine. Zelf ben ik geboren in een grote familie met elf kinderen, maar ik was ook altijd degene die me met mijn broertjes bezig hield. Ik kan me geen leven zonder kinderen voorstellen, zonder al hun "lawaaï" rondom me. Voor hun middagdutje zing ik voor hen een ballade van Bob Dylan in plaats van een traditioneel wiegelied. Met de jongens speel ik voetbal; ik laat aan de meisjes de zorg om te debatteren over de vraag naar wie onder hen mijn voorkeur uitgaat. Mijn moeilijkste momenten zijn die waarop ik vaarwel moet zeggen tegen mijn kinderen als ze vertrekken om naar de grote school te gaan. De beste momenten zijn diegene als ik herkend wordt door ouders, die in mijn kindercentrum zijn opgegroeid en me herinneren als een goede vriend.'

Kinderen helpen leren

Mijn laatste ontmoeting is die met Mario Bulletin, opvoeder in een Waldorfschool en bewegingstherapeut. 'Op school hield ik van onderwerpen in relatie tot mensen, de samenleving en de kunsten. Ik had ook het gevoel dat de scholen zich te veel concentreerden op abstracte kennis en het van buiten leren van feiten en cijfers. Ze negeerden ook de gevoelens en emoties van de kinderen. Nadat ik mijn diploma haalde, heb ik mijn studies

voortgezet met een onderwijsprogramma van het type Waldorf. Daar heb ik een beter begrip van de complexiteit van de menselijke conditie en de humane ontwikkeling opgedaan. Dat heeft me ontzettend geholpen in mijn dagelijkse aanpak van de kinderen. Kinderen helpen te leren is een boeiende en creatieve bezigheid, die een grote verantwoordelijkheid veronderstelt. In mijn praktijk heb ik begrepen dat de kinderen begrip, bescherming en steun van onze kant verwachten. Maar daar bovenop zoeken ze bij ons ook een onvoorwaardelijke liefde, ver voorbij de steun die we hun geven om onafhankelijke menselijke wezens te worden.'

Zo ronden we onze reis langs enkele van de kindercentra van Zagreb af. Is er ook maar één geldige reden waarom mannen van de 21e eeuw afwezig zouden blijven of slechts zwak vertegenwoordigd zouden zijn in de kritieke levensjaren van de eerste opvoeding van de kinderen, terwijl studies het belang van mannelijke rolmodellen in de voorschoolse kinderopvang aantonen? De anekdotes die we te horen kregen van mannen die in de kindercentra werken, tonen aan dat Kroatië lessen kan en moet trekken uit de initiatieven zoals die bijvoorbeeld in Zweden en Denemarken zijn genomen om het evenwicht tussen de seksen in ere te herstellen.

Helena Buric is in Kroatië coördinator van de voorschoolse programma's van de ISSA, de International Step by Step in Kroatië.

E: helena@korakpokorak.hr